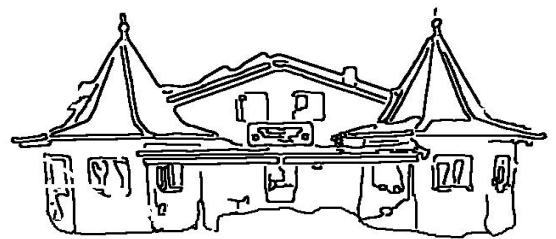

Programajánló

„ A világlátás nagy nevelőiskola; nemesíti a szellemet, tágítja az értelmet és kiirtja az előítéleteket.” Bengt Danielsson

Hungária Panzió

PAX & CARITAS Kft
3519 Miskolc, Csabai út 7.
+36 46 432 884
www.hungariapanzio.hu

Miskolc

Miskolc Észak-Magyarország legnagyobb városa, Borsod-Abaúj-Zemplén megye és a Miskolci járás székhelye. Magyarország negyedik legnépesebb városa Budapest, Debrecen és Szeged után, 161 000 fővel (agglomerációval együtt Budapest és Debrecen után a harmadik legnagyobb).

A környék Európa egyik legrégebben lakott területe, mint azt paleolit kori leletek tanúsítják. A különböző tájegységek találkozásánál, fontos kereskedő utak mentén épült település már a középkorban kereskedőváros volt, és 1365-ben Nagy Lajos királytól kapott városi rangot. A török hódoltság után ipara is fejlődésnek indult. A szocialista időszakban Magyarország egyik legjelentősebb iparvárosaként élt a köztudatban, ebben az időben érte el legnagyobb kiterjedését – számos szomszédos település, köztük a középkorban az uradalom székhelyéül szolgáló Diósgyőr hozzácsatolásával – és legnagyobb népesszámát is.

A rendszerváltás óta kulturális és idegenforgalmi szerepét igyekszik erősíteni; ebből a szempontból főbb látványosságai közé tartoznak a miskolctapolcai Barlangfürdő, a diósgyőri vár, a lillafüredi Palotaszálló és a Miskolci Nemzeti Színház, illetve a Bükki Nemzeti Park. A régióvezető városaként az ennek megfelelő funkciókat is betölti; egyetemi város, a megye és

környéke gazdasági, oktatási, kulturális központja. Miskolc város napja: május 11.

A régészeti leletek tanúsága szerint a terület ősidők óta lakott, s ez Magyarország legrégebben lakott területe is. A több mint 70 000 éves, paleolitikori leletek azt bizonyítják, egyike Európa legrégebben lakott területeinek. Első ismert lakói a kelta gotinok, talán hozzájuk köthető a Miskolctapolcától délre fekvő Leányvár építése is. A honfoglaló magyarok már kevert etnikumú lakosságot találtak ezen a vidéken, akik a Sötétkapu táján, a Papszer oldalán és a Tetemvár környékén laktak. A mai diósgyőri vár helyén a honfoglalás előtt már földvár állt.

A hely a Miskóc nemzetségről kapta nevét, elsőként Anonymus említi ezen a néven a Gesta Hungarorumban 1173 körül („*que nunc uocatur miscoucy*”). A Miskóc nemzetség, amely a megyének is nevet adó Bors nemzetség egyik ága volt, 1312-ben veszítette el a területet, mert Csák Máté pártjára álltak Károly Róberttel szemben. A király a rimaszécsi Széchy-családnak adományozta a birtokot. Ők szereztek Miskolcnak először bíráskodási és vásártartási jogokat.

Miskolcot Nagy Lajos király emelte városi rangra – oppidummá, azaz mezővárossá nyilvánította, bíróválasztási és végrendelkezési jogok biztosításával –, 1365-ben, nagyjából ugyanabban az időben, amikor a közeli diósgyőri várat felújíttatta. A király egyben a diósgyőri koronauradalomhoz is csatolta a várost, amely egészen 1848-ig királyi tulajdonban állt. Zsigmond király 1435. október 2-ai oklevelében pallosjogot adott Miskolcnak. A település gyors fejlődésnek indult, a 15. század végén már 2000 lakosa volt, a török hódoltság idején azonban a fejlődés lelassult. 1544-ben a törökök felégették a várost és behódolásra kényszerítették. Miskolcot egészen az 1687-es felszabadulásig adóztatta a török, bár a diósgyőri várat már 1674-ben sikerült visszafoglalni. A város ebben az időszakban vált fontos bortermelő központtá, és a 17. század végére már 13 céh is működött itt. A török idők végére a lakosság létszáma elérte az akkori Kassáét.

A szabadságharc idején Rákóczi fejedelem rövid időre Miskolcon rendezte be főhadiszállását (1704. január 18-ától március 15-éig). 1706. szeptember 25-én az osztrákok kirabolták és felégették a várost, 1711-ben pedig kolerajárvány pusztított, melynek a népesség fele áldozatul esett. Miskolc ezután újra virágzásnak indult. 1724-ben Borsod vármegye mint központi helyen fekvő, nagy lakosságú mezővárost, Miskolcot választotta a megyeháza felépítésének helyszínéül. Az első népszámlálás 1786-ban 2414 házat és 14 179 lakost jegyzett föl a városban.

Több fontos épület a 18. és a 19. század folyamán épült, köztük a városháza, az új megyeháza (1820 körül), a színház (az ország mai területén álló első

kőszínház; az első Kolozsvározt épült), a zsinagóga, számos iskola és templom. 1867-ben elkezdődött a gázvilágítás bevezetése, 1870. január 9-én átadták a Hatvan–Miskolc vasútvonalat, amivel a város összeköttetésbe került Pesttel, 1874-ben pedig bekötötték az első telefonkészüléket Miskolcon. Ezek az évek azonban nemcsak fejlődést hoztak a városnak: több csapás is sújtotta Miskolcot, 1873-ban ismét kolerajárvány tört ki, 1878-ban pedig hatalmas árvíz követelt több száz emberéletem. Az árvíz rengeteg épületet is elpusztított, de helyükre szebb, nagyobb épületek épültek. 1897 júliusában indult el az első miskolci villamosjárat, harmadikként az országban (Budapest és Pozsony után), a Tiszai pályaudvar és a Szent Anna tér között, valamint a Szeles utca és a Népkert között. Az első világháború közvetlenül nem érintette a várost, de közvetetten rengeteg ember halálát okozta, a fronton és a kolerajárványban is rengeteg miskolci halt meg.

Miskolc volt az 1886-os közigazgatási rendezés után a Trianon előtti Magyarország egyetlen városa, amely rendkívül dinamikus növekedésének köszönhetően rendezett tanácsú városból törvényhatósági jogú várossá tudott átalakulni 1909-ben.

Büntetés-végrehajtási intézetét (ma: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet) 1902-ben alapították.

A trianoni békeszerződés után Miskolc Borsod, Gömör és Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített (k.e.e.) vármegye székhelye lett. Ebben az időben, a gazdaságban rövid időre hanyatlás következett be. A Trianon után elcsatolt országrészekből menekültek egész serege érkezett Miskolcra. A városnak át kellett vennie az addigi régióközpont, Kassa szerepét. Ez és a közelítő második világháborúra való felkészülés – amely Miskolcot az ország legfontosabb nehézipari központjává tette – újabb fejlődést hozott, bár a város sokat szenvedett a háború utolsó évében. Az ország német megszállása során – a vármegye főispánjának és a város polgármesterének közreműködésével – a helyi zsidó lakosságot gettósították, majd 1944 júniusának közepén a környék kisvárosaiból és a járásból összeszedettekkel együtt haláltáborokba szállították; mindent összevéve, a miskolci izraeliták 78 százaléka, mintegy 8900 fő veszett oda. Az első légitámadás 1944. június 2-án érte a várost. A Vörös Hadsereg december 4-én foglalta el Miskolcot. A háború alatt 350 épület semmisült meg és 7150-ben esett komoly kár.

1945-ben Diósgyőrt és Hejőcsabát, 1950-ben Görömbölyt, Szirmát és Hámort csatolták a városhoz. 1949-ben a Selmezbányáról Sopronba költöztetett Bányászati Akadémiát a nyugati határhoz túl közelinek ítélt városból keletebbre, Miskolcra hozták, akkor már Nehézipari Műszaki Egyetem néven. Az elkövetkezendő évtizedekben a város hat évre az ország második legnépesebb, egyben ötödik legnagyobb városa lett, az

1980-as években több mint 210 000 lakossal. 1983-tól a város lakossága egyre fogyott a 2014-es 161 ezres szintre. Mai kiterjedését 1981-ben érte el, amikor hozzácsatolták Bükkszentlászlót.

Az 1990-es évek a miskolci nehézipar hanyatlását hozták. A város népessége csökkenni kezdett, s Debrecen vette át helyét az ország második legnépesebb városaként. A 2000-es évektől folyamatos fejlődés volt megfigyelhető a városban, amivel az *acélváros* mítoszról a kultúra és turizmus városává válna Miskolc.

Miskolc 2005-ben az Európa kulturális fővárosa pályázaton Pécs után a második helyet szerezte meg, maga mögé utasítva ezzel Egert, Debrecent, Győrt, Budapestet és Sopront.

2008-ban a Kultúra Magyar Városa díjjal jutalmazták a várost, 2010-ben pedig megkapta az Értékgazdag Település címet.

Barlangfürdő

A **Barlangfürdő** egy melegforrások fölött emelkedő barlangban kialakított fürdőhely Miskolctapolcán. Miskolc egyik leglátogatottabb turistalátványossága. A 30 °C-os víz és a barlang klímája gyógyhatású, főként ízületi betegségek esetén, de sótartalma alacsonyabb, mint a gyógyvizeké, nem éri el az 1000 milligramm/litert sem, így korlátlan ideig lehet benne fürdeni. Mivel a fürdő jelentős része zárt és a víz meleg, egész évben látogatható.

A barlang és a termálforrás már ősidők óta ismert, de Tapolca fürdőhellyé válása igazán csak a török uralom után kezdődött meg. Görömböly apátja 1711-ben vetette fel a fürdőhely kiépítését; orvosokat is hozatott Kassáról, hogy megvizsgálják a víz gyógyhatását. Az építkezést 1723-ban rendelték el. Ebben az időben a tapolcai hidegvizű források vizét is felhasználták, így a hőmérséklete hűvösebb volt, mint a jelenlegi fürdőben. Három medence épült ki fürdőházzal és vendégfogadóval. Ekkor még magában a barlangban nem fürödtek, csak rajta kívül voltak medencék. A század közepére a fürdőhelyet elhanyagolták, az épület is leomlott. Csaknem egy évszázadot kellett várni a fürdőkultúra újabb felvirágzására.

1837-ben az új görömbölyi apát felújíttatta és kibővítette a fürdő épületét. Ekkor épült a gazdagabb fürdővendégek számára az első fedett medence, még mindig a barlangon kívül.

A 20. században a terjeszkedő Miskolc megvásárolta a területet a görög katolikus egyháztól, nemcsak a termálvíz, hanem a hideg vizes források miatt is, melyek napjainkban is a város vízellátásának felét fedezik. Létrejött a Miskolci Vízmű.

A későbbiek során több nyilvános fürdőt is nyitottak. Pávai-Vajna Ferenc geológus már 1928-ban felhívta a figyelmet a barlang vizének jelentőségére, s harcosan kiállt annak hasznosítása érdekében, törekvését azonban teljes mértékben csak több mint harminc év után valósították meg. 1934-ben nyilvánították Tapolcát hivatalosan üdülőhellyé, és 1939-ben kezdték meg egy

teljesen új fürdőház építését. Az építkezés közben számos régészeti leletre bukkantak és egy addig ismeretlen, 31,5 °C-os forrás is a felszínre tört. Mivel igen bővizű volt, nagyszabású tervek születtek kiaknázására. A termálfürdőt 1941-ben nyitották meg, de csak 1959. május 14-én került sor a Tavas-barlang Barlangfürdővé való alakítására.

Azóta több ütemben bővítették. 1969-ben megszüntették a forrástérben való fürdést, hogy a források vizét egy száraz kürtőn át juttassák a barlang csempézett fürdőmedencéjébe. Ezzel egy „dögönyözőt” alakítottak ki. Ekkor épült a szabadtéri medence is, a jellegzetes, kagylószerű tetőrésszel. Az 1980-as években új termeket és folyosókat csatoltak a fürdő eredeti területéhez, és melegebb (34 és 36 °C-os) medencéket is kialakítottak. Az 1998-ban megkezdett fürdőrekonstrukció fő feladata a fogadócsarnok felújítása, az öltözők és a gépek korszerűsítése volt.

A Barlangfürdőben több szobor található, a kupolamedencét például 1967 óta díszíti Szőke Lajos szobrászművész *Ősélőlények* című, kőből készült térplasztikája.

Miskolctapolcai Park

Arborétum jellegű, őshonos fajokban gazdag (nyárfák, mocsárciprus, selyemfenyő).

A park területén több évszázados dendrológiai (fás növények) ritkaságok, egzóták és hazai fajok találhatók. A park, amiben a Csónakázó-tó is található, kedvelt séta- és pihenőhely.

Miskolctapolcai bobpálya

A hely, amit hamar megkedveltek a kalandkedvelő városlakók és turisták.

Kalandtúra park

A Miskolctapolcai Kalandtúra Park Miskolctól néhány kilométerre, Miskolctapolca szívében a csónakázó tavat ölelő erdő fái között található.

A Miskolctapolcai Kalandtúra Park 2005. július 30-tól nyitotta meg kapuit a nagyközönség felé.

Közel 10 Millió Ft-os beruházással épült meg Magyarország legnagyobb természetes környezetbe épített kalandparkja, mintegy 1000 m²-en, 3-9 m-es magasságba telepített, 25 kiépített akadálypályájával. A pályák környezetbarát, párnafás technológiával kerültek felrögzítésre, amely nem sérti a fák szerkezetét.

A kalandpark egy kék (könnyebb), egy piros (nehezebb) és 2007. július végétől egy fekete (extrém) pályarendszerre tagolódik. A kék pálya 3-11 m-es, míg a piros és a fekete pálya 4-11 m-es magasság között mozog. A pályák különböző hidakból (vietnami, rönkhíd, lengőhíd, amasonasi híd stb.) épülnek fel, amelyek nehézségi szintje a pályák színének megfelelően változik.

A pályák biztonságos használatához speciális Kalandparkba tervezett beülőket, hevedereket és csigákat alkalmaznak. A Park látogatóit képzett alpinista és barlangász túravezetőink kísérik végig, a baleset elkerülése érdekében.

A kalandtúra lényege, hogy mindenki legyőzheti saját ☐korlátait☐ mind fizikai, mind pszichikai értelemben, s ez által a résztvevők egyfajta testi- és mentális erőpróbán vehetnek részt, s emellett teljesen új és egyedi élményt kapnak a pályarendszereken való végighaladás során. Olyan helyzeteket élhetnek át, amit eddig legfeljebb kedvenc kalandregény- vagy filmhősük élhetett át egy-egy izgalmas történet során.

Szikla kápolna

A Sziklakápolnát 1935-ben szentelték fel. Előtte egy évvel járt itt egy ferencesrendi szerzetes, páter Szabó Pius erdélyi származású esperes barátjánál, Pataky Rudolfnál, aki

a miskolci képviselőtestületnek volt tagja. Az ő tulajdonában volt a Verebes-tanyán lévő, tufába vágott két barlang, amelyet birkaakolnak használtak. Az esperesnek megtetszett a hely, a kilátás, és azt javasolta, hogy a Tapolcán üdülők számára alakítsanak ki a barlangokból egy kis kápolnát. Pataky Rudolf fel is ajánlott a célra 650 négyszögölnyi területet. A terveket Menner László miskolci építész készítette, a meglévő üregeket megnagyobbították (eredeti alapterületük 6×8 méter volt, magasságuk nem érte el a 2 métert sem), alkalmassá tették a célra. A főbejáratot 9 méter magas és 18 méter széles támfalba illesztették. *„A barlang belsejét egymásba fonódó vájárok, tagozatok teszik művészivé, a kőzet megjelenését díszessé”* – írta Iglói Gyula a belsőről. A csillagboltozatot Kun József szobrászművész, a szentképet Meilinger Dezső festőművész készítette (mindketten híres miskolci művészek voltak). Az eredeti tervek szerint az oltár mögött három temetkezési helyet is kialakítottak volna (Szabó Piusz, Pataky Rudolf és a Menner-család számára), de ez nem valósult meg. A templom szobrai Máriahegyi János budapesti szobrász készítette és ajándékozta a templomnak. A támfal tetején álló műkökereszt szintén Kun József munkája, a harangok Szlezák László budapesti harangöntő műhelyéből kerültek ki. A díszes kaput Süveges Árpád lakatosmester készítette.

A templom boltozatos kialakítású főhajója 25 méter hosszú, jobb oldalon mellékoltár, bal oldalt pedig a kórus, az előcsarnokban pedig szobrok számára alakítottak ki helyet. A kápolna átadása után tovább folyt az építkezés (bányászat), a hajót teljesen körbevájták, 1940-re elkészült a kápolnát övező körfolyosó.

A kápolna a háborúban súlyosan megsérült, újjáépítése 1965-ben fejeződött be, majd 1995-ben ismét renoválták. Ekkor készült a kápolna bejáratát képező székelkapu, Szabó Pius emlékére.

Miskolci Nemzeti Színház

Hazánk legrégebbi elsőként magyar nyelven játszó kőszínháza az 1843-ban leégett első miskolci színházépület szomszédságában 1847-1857 között épült későklasszicista-romantikus stílusban. A színház építkezéseit finanszírozó részvénytársaság elnöke Szemere Bertalan volt. Az épületet Szemere felkérésére Cassano József tervezte. Eklektikus stílusú tornyát 1883-1884-ban emelték tűzörségi szolgálat céljára. Az épület legjelentősebb felújítására és bővítésére 1957-1959 között, majd 1993-96-ban került sor. A Miskolc főutcáján álló, tekintélyes méretű eredetileg aszimmetrikus alaprajzú kétemeletes saroképület, a Széchenyi utca felől a járda fölé kinyúló, alul négy pillérre támaszkodó árkádos portikusszal, ormoszatos emelettel a miskolci fő utca legjellegzetesebb része. Az 1957-1959 közötti átalakítás során nyugati és északi irányban bővítve vált az épület szimmetrikus alaprajzúvá. A portikuszból nyíló előcsarnok két oldalán nagyobb csehsüveg boltozatos helyiségek adják a meghatározó belső látványt. Az utcai homlokzat ritmusát az emeleten nyíló kisebb és nagyobb kapcsolt, romantikába hajló ablakok határozzák meg. A földszinti nyílások ívezetei és párkányai jellegzetesen klasszicista stílusúak. A homlokzat rendszerében a vertikális érvényesül, ezért Miskolc klasszicista épületei között egyedülálló. Az 1993-96-os korszerűsítés, bővítés során Közép Európában is egyedülálló színház-együttes jött létre, a színház melletti kamaraszínház, stúdiószínház, szabadtéri színház, kiszolgáló üzemek, igazgatási épület és színéslakások együttesével.

A színház épülete mögött található a Déryné kert, ahol láthatóak a színészek szobrai és számos rendezvényt tartanak pl. utcatánc, fesztiválkocsmá.

Itt játszott Jókainé Laborfalvy Róza és Déryné Széppataki Róza is.

Avasi pincesor

Az Avas évszázadok óta mint a város raktára és rejtekhelye szerepelt. Több mint 800 pincét vájtak az Avas száraz, vízmentes andezittufájába. Az üregek egymással párhuzamosan haladnak a hegy belseje felé, 6-7 m távolságban, a legtöbb 10-20 méter hosszú, de van 50-100 méteres vájat is. Az üregek hőmérséklete 6-10°C között változik attól függően, hogy milyen mélységben húzódnak, hőmérsékletük télen-nyáron egyforma. A mostani pincék nagyrésze legalább 300 éves, de kétszáz évesnél fiatalabb alig fordul elő. A pinceházak nem különösebben régiek, 1702-ben még csak minden tizedik pince előtt volt valamilyen borház. Több pince helyi védelem alatt álló épület: - Nagyavas Csáti sor 377.: XIX. század elején klasszilis stílusban épült épütpince-présház. - Nagyavas Középső sor 598.: Túri pince, a XIX. század első felében épült, Tetejét, tetőtérbeépítéssel 1920 táján alakították át. - Kisavas Első sor 15.: XVIII. század második felében épült, az Avas egyik legszebb présház-pinceépülete. A épület bal oldalán elhelyezkedő kétszárnyú, vízszintes bordázatú vasajtó jól érzékelteti a provinciális

barokképítészetimegoldásokat.

- Mélyvölgyi pincék - Az Avason elsőként a XVII. században a Mélyvölgy pincéi alakultak ki. A Csabai sor pincéi a XIX. század építészeti elemeinek tárháza a klasszicizmustól az eklektikáig. Napjainkban már nem láthatunk szőlőskerteket az Avason, de a pozsonyi kamara XVIII. században kelt okirata szerint a miskolci borokat jószág tekintetében alig lehetett megkülönböztetni a Tokaj-Hegyalján termett boroktól. A szőlőket 1885-1889-ben teljesen elpusztította a filoxéra. A miskolci Fröccsfesztivál keretében /időpontja június közepe/ végigjárható a pincesor egy része térkép segítségével. A híres avasi fróccs összetétele: 7 dl bor és 3 dl szóda.

2010-ben a Miskolc Kis -Avas Pincesor megkapta az ICOMOS Nemzeti Bizottság Műemlékvédelmi negatív érterlemben vett díját, a Citrom-díjat, az épületegyüttes elhanyagolásáért. Várostarténeti szempontból kiemelt jelentőségű terület, nagyszerű fejlesztési lehetőséggel - de ezt nem használták ki ezideig.

Az Avas tetején található a kilátó, amely kezdetben fából épült. Az 1963-ban létrehozott kilátó TV toronnyal egybeépítve készült.

Deszkatemplom

A temetőkert bejárata szépen faragott székely kapu. 1698-ban e helyen már egy fatemplom állt, amit többször át- illetve újraépítettek, majd 1938-ban lebontottak és Szeghalmi Bálint városi főmérnök tervei szerint, székely stílusú fatemplomot építettek fel. A templom 1997. december 4-én gyújtogatás áldozatává vált. Az eredeti tervek szerint, közadakozásból újra felépített templomot 1999. május 2-án szentelték fel. 2000. október 29-én a templom közelében temették el a tervező Szeghalmy Bálint és felesége Németországból hazahozott hamvait. Ugyanekkor került sor az újonnan tervezett orgona felavatására, amellyel teljessé vált az egyházművészeti együttes.

Ortodox templom

A város kiemelkedően nagy értékű barokk emléke. A balkáni török dűlās elől a XVII-XVIII. században Miskolcra menekült görögök közössége 1785-ben kezdte el templomának építését, mely 21 éven át tartott. Belső kiképzése, a hatalmas 16 m magas ikonosztázion -Jankovich Miklós munkája- bibliai jelenetei, a szentképek és oszlop kereteken megjelenő festmények lenyűgözik a látogatókat. A főhajóban a Kazáni Fekete Mária kegyképet II. Katalin orosz cárnő ajándékozta a magyarországi görög egyháznak. A templom szomszédságában lévő Magyar Ortodox Egyházi Múzeum 1986-ban nyílt meg, anyaga kilenc magyarországi ortodox templomból gyűlt össze.

Zsinagóga

Keleti homlokzatával a Kazinczy utcára néző neoromán-moreszk templomot Ludwig Förster (1797-1863), a pesti Dohány utcai zsinagóga tervezőjeként ismert bécsi építész tervezte. Az építési munkálatok 1856-63 között zajlottak. Az épület közeli rokona az ugyancsak Förster műveként ismert Bécs-Leopoldstadi zsinagóga. A homlokzatok jellemzői a keskeny, magas ikerablakok, amelyeket félköríves mélyített falmező foglal egységbe. Felettük ívsoros párkány. A keleti és nyugati homlokzaton 1-1 mór stílusú arabeszkos rózsablak nyílik. A főhomlokzat az udvar felé néz, itt van az igen dekoratív vasalású, ívelt végződésű, hármaskapuzat. A főhomlokzatot díszes kőtábla koronázza. A háromhajós álbazilikás elrendezésű belső tér az ország egyik legszebb zsinagógai belső tere. Karcsú öntöttvas pillérkötegek osztják szélesebb fő-, és keskenyebb oldalhajókra, melyeket 3-3 csehboltozat fed, ugyancsak vas homlokívek között. A pillérkötegek között, az előcsarnok fölött és az oldalhajókban helyezkednek el a vasoszlopokkal alátámasztott női karzatok. A belsőben oszlopos, eklektikus tóraszekrény és előimádkozói pulpitus, középen öntöttvas korláttal körülvett, a sarkon kandeláberekkel ellátott bíma (tóraolvasó asztal) látható. A bonyolult, keleties ornamentikájú falfestés M. Horovitz munkája. A főbejárat és a lépcsőházak kapuszárnyain indás, leveles neoromán vasalások vannak. A zsinagóga a régió legnagyobb élő, működő egyházi épülete.

Diósgyőri vár

A honfoglalás előtt itt állott gyűrű alakú földvár helyén a XIII. század második felében kezdték építeni a nagy kővárat. 1271-ben az oklevelek már új várról beszélnek. A Diósgyőri várat Ernye bán családja fejlesztette igazi erősséggé és rendezte be fényűző módon. Az ekkori támadó fegyverekkel szemben bevehetetlen erősség volt. Nagy Lajos tovább építtette, és a lengyel kapcsolatok miatt fontos politikai bázis lett. A Vár ekkor élte fénykorát.

Zsigmond királytól kezdve a Mohácsi vészig a mindenkori királynő birtokában volt, ezután különböző családok zálogosbérletébe került. Ekkorra katonai jelentősége már nincs, bár sokszor védelmet nyújtott Miskolc városának és a környező falvaknak a vidék sarcolására induló kisebb portyázó török csapatok ellen.

A Vár pusztulása a török időkben kezdődött. 1673-ban kuruc kézre került, emiatt 1674-ben a kassai császári parancsnok 1500 főnyi hadcsoporthoz küldött elfoglalására. Ez a diósgyőri Vár egyetlen ismeretes ostroma. A tűzérzségi tűz által felgyújtott és kiegészített erősség várjellege megszűnt. Rommá 1678. július 11-én vált. Ezen a napon, nehogy német csapatok költözzenek be, kuruc katonai különítmény érkezett a várárkon belül húzódó külső kőfalak és a felvonóhíd bejáratát védő két őrtorony lerombolására. Ezután már csak a környék építkezéseinek kőforrásává vált.

Műemléki feltárására 1953-tól kezdve került sor. A folyamatos restaurálás következtében Diósgyőr Vára az ország egyik legjelentősebb középkori műemléke. Az építészeti feltárás során számos a Vár történetére, az elmúlt évszázadok életére jellemző lelet, felszerelési tárgy, épületrész került elő.

A Vár a turisztikai látványossága mellett rendszeresen helyt ad nemzetközi és országos szabadtéri rendezvényeknek. A Vár kazamatáiban látható Közép-Európa legnagyobb alakszámú - 67 darabos - panoptikuma. A hat jelentben Nagy Lajos király udvara, középkori mulatság, lovagi torna, vásár, Magyar György pokoljárása, a kassai címeradományozás látható. Közelében található az egyetlen magyar alapítású rend, a pálos rend kolostorának romjai.

Miskolc Zoo

Kárpát-medence őshonos és betelepített vadászható nagyvadai, ragadozói, vizimadarai, dísz- és háziállatai. 20 hektáros eredeti erdei környezetben bemutatott vadállomány. A Bükk hegység jellegzetes növénytakarságai, fák, cserjék. "Bulámbuk" tanösvény magaslessel és völgyhíddal.

Írásos feljegyzések bizonyítják, hogy 1355-ben már királyi vadaskert működött a Csanyik-völgyben. A lakossági összefogással létrejött állatkertünk a legrégebbi múltra visszatekintő állattartó hely hazánkban. 21 hektáros gyertyános-tölgyes elegyes erdőben helyezkedik el, mely közvetlenül kapcsolódik a Bükki Nemzeti Parkhoz. A terület ízelítőt ad a Bükk-hegység gazdag növényvilágából is.

Jelenleg közel 150 állatfaj több mint 700 egyedét mutatják be, egyaránt láthatóak a hazai fauna képviselői és egzotikus állatfajok is: hiúzok, párducok, szurikáták, struccok, szarvasok, majmok, papagájok, háziállatok, a már név szerint ismert Gabi medve és Zénó tigris. Magyarországon csak itt láthatóak kulánok, rhesus-majmok, de ritkaság a gereza-pár is.

Lillafüredi kisvonalat

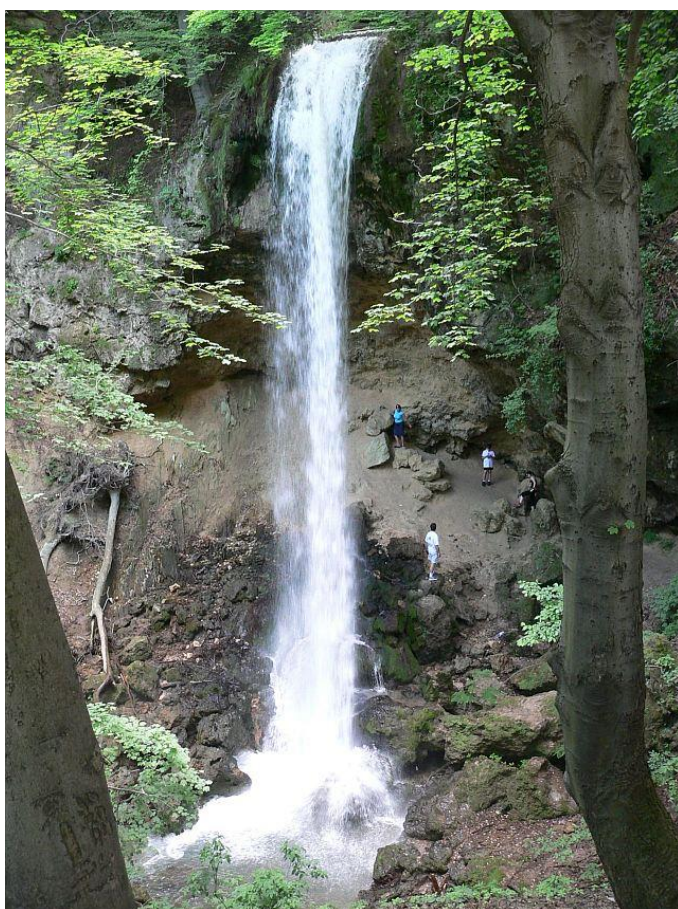

A **Lillafüredi Állami Erdei Vasút** (LÁEV) egy kisvasút Miskolcon és környékén, a Bükk-hegységben. Ezt a vonalat a kisvasutakkal foglalkozó könyvek úgy emlegetik, mint Magyarország egyik legszebb vonalvezetésű vonala. A kisvasúti napja: május negyedik szombatja, üzemeltetője az Északerdő Zrt.

Ez Magyarország 2. legforgalmasabb kisvasútja. Éves forgalma 200 - 230 ezer fő, ám hasznát még sem termel, mivel a jegyár a pálya hosszához képest olcsóbb, mint a többi magyarországi kisvasút nagy részén.

Palotaszálló

Lillafüredi vízesés

Lillafüred – Szent István-barlang

A fokozottan védett Szent István-barlang Lillafüreden, Miskolctól 3,5 km-re nyílik. Bejárata a Palota-szállótól 500 m-re, az Eger-Miskolc műút mellett található. Járatainak összhossza 1043 m, függőleges kiterjedése 94 m. A bemutatott szakasz hossza 170 m, a látogatás során oda-vissza 340 m a bejárt útvonal hosszúsága.

Az üreg a Bükk Nagy-fennsíkjának keleti peremén elhelyezkedő, Létras-lápa-István-lápa térségéből a víznyelőkön keresztül a felszínről mélybe jutó karsztvíz által kialakított, időszakos forrásbarlang. A barlangot különleges, látványos oldásformák (pl. Mamut-fogsor, Anyóstorok) mellett gyönyörű cseppkőképződmények teszik feledhetetlen élménnyé.

Az üreg középső-felső triász mészkőben, a Fehérkői Mészkő Formáció kőzetösszletében alakult ki. Első tudományos leírása és elnevezése Kadić Ottokár nevéhez fűződik, aki 1913-ban kötélhágcsóval ereszkedett le a barlangba.

A barlang járóútvonalainak kialakítását 1927-ben kezdték meg, és 1931 augusztusában nyitották meg a nagyközönség számára.

Lillafüred – Anna-barlang

A fokozottan védett Anna-barlang Lillafüreden, Miskolctól 3 km-re nyílik. Bejárata a Palota-szálló alatti Függőkertek aljában, közvetlenül a Szinva-vízesés mellett található. Járatainak hossza 570 m, melyből a bemutatott szakasz hossza 208 m. A barlang a Szinva forrás vizéből kivált mésztufában keletkezett. Az üregrendszer egyidős a kőzettel, melynek képződése 150.000-200.000 évvel ezelőtt kezdődött, és napjainkban is tart. Az üreg különlegessége éppen befoglaló kőzetéből és gyönyörű, egyedülálló képződményeiből adódik. Az üregrendszer kialakulása összefügg az Anna-források működésével.

A barlangot 1927-ben építették ki az idegenforgalmi bemutatás céljára. A forrásokat 1953-ban bekapcsolták Miskolc város vízellátásába, ekkor a forrásokat feltáró szakaszokat lefalazták az idegenforgalmi résztől.

Lillafüredi pisztrángtelep

A lillafüredi pisztrángtenyésztésnek, és horgászatnak nagy múltja van. A Szinva-patak völgyében mésztufa pincékben keltették a különböző tenyésztelepekről szállított ikrát, majd a kikelt ivadékot telepítették a patakokba, és a Hámori-tóba. Herman Ottó már 1906-ban javasolta az Országos Halászati Felügyelőségnek, a Szinva-patak völgyében egy szakszerű pisztrángtelep megépítését, ami különböző okok miatt nem valósult meg.

1932-ben a Hámori tó pisztrángjainak 80%-a egy betegség következtében elpusztult. Ekkor került ismét elő az 1906-ban készített terv, de ahova Herman Ottó megálmodta, ott fürdőtelep, villák épültek, és egy farakodó került kialakításra.

A választás ekkor a Garadna-völgyére esett, ahol a Margit-forrás állandó hőmérsékletű, oxigén dús vize az ikrakeltetésre, tavak táplálására a legmegfelelőbb volt.

A Magyar Királyi Erdőigazgatóság az építkezést 1932 őszén kezdte meg. Az először egy 32 m²-es keltető ház épült fából.

Majd elkészült négy tó a Garadna-patak jobb partján.

Az első ikra szállítmány 1933. március 1-én érkezett Traismauerből, majd Znióváráljáról. Az ika szállítmány megérkezésével egy időben került a telepre

Vásárhelyi István, aki mint erdőőr volt alkalmazásban, de 1912-14 között Erdélyben egy pisztrángos gazdaságnál dolgozott. Nagy gyakorlati tapasztalattal, tudását autodidakta módon fejlesztve, szívvel-lélekkel vetette magát a munkába.

Közben elkezdődött egy saját anyaállomány kialakítása, amit a környező patakokból fogtak be.

1934-ben további két tó, majd 1939 négy tó épült, amelynek a vízellátását a Garadna-patak biztosította. 1940-41-ben egy új keltető házat építettek a régi helyett, amely erősen elhasználódott.

Amikor a Garadna-völgy is hadszíntérré vált, 1944. december 12-én a teljes halállomány megsemmisült. A patakokból visszafogott pisztrángokkal indult ismét a termelés.

Vásárhelyi Istvánt 1958-ban nyugdíjazták, de mivel utána rohamosan visszaesett a termelés, mint szaktanácsadót visszavették. Haláláig, 1968-ig dolgozott a telepen, úgy, hogy mellette felbecsülhetetlen értékű hal, csiga, rovar, kisemlős faunakutatást végzett, több mint 500 cikke jelent meg hazai és külföldi szaklapokban.

A telep állapota, és ezzel együtt a termelés 1968-tól kezdve rohamosan romlott. 1980-1982-ben évente 120 000 ikrát, és 1-1,2 t étkezési pisztrángot tudott előállítani.

1983-tól Vásárhelyi István után először ismét olyan vezetést kapott a telep, akinek szakmája a haltenyésztés. Mára a termelés a vízhozamtól függően eléri a 30-36 t-át, és 0,5-1 millió ikrát keltetnek évente.

Őskohó

Fazola Henrik már 1765-től telepített kohászati üzemeket a Garadna és a Szinva patakok völgyében. Mária Teréziától alapítólevelet kapott, ami alapján 1772-ben vasolvasztót épített Felső-Hámban (ma Miskolc-Ómassa), és az üzem beindításához stájer és felvidéki, vasgyártásban jártas szakembereket telepített le. A telepen kovács- és szegverő üzem is létesült, a kohó azonban 1820-ban beszüntette működését.

Fazola Frigyes, a Selmezbányán végzett, kiváló képességű kohómérnök lépett apja nyomdokaiba, 1813-ban Újmassán új kohót épített, s a kohóüzemek munkájához, a hámorok működtetéséhez víztározót épített, ez a mai Hámbori-tó. Az üzemeket 1847-ben meglátogatta István nádor, de járt itt Petőfi Sándor is, aki hangulatos írásban számolt be a látottakról.

A termelés 1867-ig folyt Újmassán, a vaskohászat ezután áttelepült a Diósgyőr és Miskolc között fekvő területre, amely később Miskolc Diósgyőr-Vasgyár nevű városrésze lett.

Harsány

Harsányi Kalandpark

Harsányi horgászto

Harsányi sóbarlang

Nyékládháza, Mályi

Nyékládháza madártávlatból

RealXtreme

Tokaj

Miskolctól 54 km-re keletre fekszik, a híres Tokaj-hegyaljai borvidéken, két folyó, a Tisza és a Bodrog találkozásánál, a Kopasz-hegylábánál. Tokaj fejlődésében nemcsak a bortermelésben és borforgalmazásban játszott szerepe, hanem közlekedési csomóponti fekvése is közrejátszott. Tokaj volt a Kelet-Felvidék és a Kelet-Alföld között zajló szekérforgalom legfontosabb kapuja. A tokaji átkelőhelyhez mérhető jelentőségű és szerepkörű átkelőhely a Tiszán csak Szolnokon és Szegeden volt.

Látnivalók: a történelmi belváros, Kulturális és Konferencia Központ (egykori zsinagóga), Paulay Ede Színház, Tokaji Galéria (egykori ortodox templom), Tokaji Múzeum (volt Karácsony-ház), Tokaji Borok Háza, Jézus Szíve Templom, Görög katolikus templom, Városháza, Finánc-dombi kilátó, Erzsébet királyné hídja, Rákóczi-Desseffy kastély, Rákóczi Pince, Széchenyi sétány, Bán Ferenc saját tervezésű nyaralója a kortárs magyar építészet egyik legérdekesebb épülete, Rákóczi-kút, az elpusztult tokaji vár (Rákóczi-vár) maradványai.

Aggtelek

A terület az őskor óta lakott, itt kerültek elő az ún. bükki kultúra tárgyi leletei. A település már a honfoglalás idején benépesült, a tatárjárás után azonban hosszú évtizedekre lakatlan maradt. Az ősi település magva a mai harangtorony és templom környékén, ÉNY-DK irányban hosszan elnyúló dombtetőn alakult ki. A gyenge termőföld miatt a falu gazdasági életének alapja a 2. század közepéig hegyi állattenyésztés, a mészégetés és a szövő-fonó háziipar maradt.

Csokonai Vitéz Mihály barátja, Puky István és Ragályi Gedeon társaságában 1801. július 5-én látogatta meg a cseppkőbarlangot.

Petőfi Sándor felvidéki utazása során, 1845. május 24-én járt itt, nevét bevészte a barlang falába. Élményeit az „Úti jegyzetek” című munkájában írta le.

1858-ban tűzvész pusztította el a települést: leégett az iskola és egy lakóház kivételével minden épület. A templom falai állva maradtak, de maga az épület teljesen kiégett. A második világháborúban a szovjet csapatok átvonulása jelentős dúlással járt.

Az 50-es években a Borsodi szénmedence bányáinak megnyitása, Kazincbarcika nehéziparának felfejlesztése munkaalkalmakat és viszonylagos jólétet teremtett. A mezőgazdaságban maradt az egyéni gazdálkodás: a termelőszövetkezetet kétszer is megszervezték, de mindkét esetben életképtelennek bizonyult.

Természeti értékeinek köszönhetően a település ma turisztikailag kiemelt jelentőségű. Az UNESCO 1995. december 6-án az Aggteleki-karszt és a Szlovák-

karszt barlangjait, köztük a Baradla–Domica-barlangrendszert és a Béke-barlangot a világörökség részévé nyilvánította.

Látnivalók: Aggteleki-karszt barlangjai, Baradla-Domica-Barlangrendszer, Ördögszántás és az Aggteleki-tó, Mészégető kemence, Református templom, Fejfamúzeum és Kopjafa Emlékpark, Harangtorony, Tájház, Hagyományok Háza, Nagyboldogasszony kápolna, Nyitott parasztudvar, Aggteleki Nemzeti Park, Gyalogtúra lehetőségek.

Sárospatak

Sárospatak már az őskorban is lakott volt. Az első feljegyzések szerint 904-ben vette hatalmába a környéket Alaptolma, Ketel vezérfia, s a gróf Cseszneky család őse. 1201-ben városi kiváltságokat kapott Imre királytól. A középkorban fontos kereskedelmi állomás (Lengyelország felé). Várát I. Endre király építtette. Itt született II. Endre király lánya, Szent Erzsébet.

Sárospatak Zsigmond királytól szabad királyi városi rangot kapott, Mátyás királytól pedig vásártartási jogot 1460-ban. 1575-ben nagy pestisjárvány pusztított a városban. 1531-ben megalapították a már legendássá vált Sárospataki Református Kollégiumot, ami az akkori Magyarország egyik legjelentősebb oktatási intézménye volt.

1650-től egy ideig itt tanított a haladó szellemű pedagógus, Comenius. Sárospatak másik jelentős intézménye, a tanítóképző főiskola ma az ő nevét viseli (Comenius Tanítóképző Főiskola, 2000-2013 között a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara, 2013. július 1-től az Eszterházy Károly Főiskola Comenius Kara).

Sárospatak várát több híres nemesi család is birtokolta, többek között a Dobó család (itt volt Balassi Bálint esküvője Dobó István lányával, Krisztinával), a

Lorántffyak, majd a Rákóczi-család. I. Rákóczi Györgynek itt ajánlották fel az erdélyi fejedelemséget.

A Rákóczi-szabadságharc viszontagságai nem kímélték a várost; hol a kurucok, hol a labancok birtokolták. 1708-ban itt tartották az utolsó kuruc országgyűlést. A város lakói aktív részt vállaltak az 1848–49-es forradalom és szabadságharcban is.

1871-ig mezőváros volt, ekkor mivel e rang az egész országban megszűnt, nagyközséggé alakult. A 20. század elejétől 1956-ig járási székhely volt. Várossá 1968-ban nyilvánították.

Sátoraljaújhely

Az első feljegyzések szerint 904-ben vette hatalmába a környéket Alaptolma, Ketel vezér fia, s a gróf Cseszneky család őse, majd az Aba nemzetség birtokába került. 1110-ben Könyves Kálmán az Apuliából ideköltözött Casertai Rátold grófnak adományozta a területet.

Saturhalma a tatárjáráskor elpusztult. A túlélők – mivel ezt a lakóhelyet a Bodrog és Ronyva gyakori áradásai is állandóan veszélyeztették – nem építették újjá. Az új település („nova –villa”) helyéül a Ronyva patak jobb partját választották, a Sátorhegy tövénél. Ennek az első írásos említése IV. Béla 1256-ban készült okiratában történik. A pálos rend ekkor telepedett le az akkor még különálló településnek számító Barátszeren, a város legrégebbi részén.

Újhely 1261-ben kapott városi rangot V. István ifjabb királytól. Ekkor épült a vára is. III. Endre városnak („civitas”) nevezte „Saturala Wyhel” alakban.

I. Lajos király 1351-ben a legyőzött litván fejedelem fiának, Koriatovics Tódor hercegnek adományozta, aki rutén telepeseekkel népesítette be. A 13 – 14. század folyamán végig királyi, illetve királynői birtok volt. Luxemburgi Zsigmond 1429-ben Pálóczy György esztergomi érseket és fivéreit tette meg a vidék urává.

A Pálóczy és a Perényi család hosszú időn át versengett, sőt hadat is vezetett egymás ellen Újhely váráért és birtokáért. 1533-ra sikerült a Perényieknek a birtokokat irányításuk alá vonni, akik protestánsok lévén, a katolikus intézmények helyett protestáns iskolát alapítottak Patakon és Újhelyen is. Az újhelyi vár jelentősége a sárospataki várkastély árnyékában egyre inkább csökkent. 1558-ban a várat Telekessy Imre császári hadvezér leromboltatta.

A várost 1566-ban a törökök kirabolták és felgyújtották.

1567 és 1573 között kamarai birtok, 1573-tól a Dobó családé. 1605 és 1607 között Bocskai István hajdúi szállták meg, majd 1608-ban Lorántffy Mihály lányai örökölték.

A Rákócziak 1616-tól birtokolták házasság révén. Lorántffy Zsuzsanna 1660-ban bekövetkezett halála után menyje, Báthory Zsófia és unokája, I. Rákóczi Ferenc örökölte. 1640-ben az Újhelyi Oremus szőlő présházában Sepsi Laczkó Máté páter készítette az első aszúbort.

1697-ben egy újhelyi országos vásáron pattant ki Tokaji Ferenc felkelése, amely egész Hegyalját forrongásba hozta és előfutára lett a Rákóczi vezette szabadságharcnak. II. Rákóczi Ferenc Újhely fejlesztésére rendszeresen adományokat adott, testőrei számára külön utcasort építtetett. A szatmári béke után az elkobzott Rákóczi-birtok részeként Trauthson, osztrák herceg

birtokába, majd kamarai kezelésbe került. 1806-ban – a pataki uradalom részeként – Bretzenheim hercegé lett.

Kereskedelme a 18. században megtelepedett görög és zsidó kereskedők irányítása alatt fejlődött és túlnőtt a város határain. A század közepén Zemplén vármegye végleges székhelyéül jelölték ki.

A lakosságot 1739-ben pestis, 1831-ben kolera, 1834-ben földrengés, 1845-ben árvíz pusztította. A szabadságharc alatt 1849 januárjában fegyvergyár működött Újhelyen. A bukás után a város lakossága ellenzéki magatartást tanúsított.

1871-ben a Magyar Északkeleti Vasút megnyitotta Szerencs–Sátoraljaújhely vonalát. A vasútépítés idején a városban nagy izgalmakat keltett a pályaudvar elhelyezése, mert az építető vasúttársaság és az állam az indóház helyét máshová javasolta, mint ahová az újhelyiek óhajtották.

Sátoraljaújhelytől Ungvárig a vasút 1872-ben készült el.

Az infrastruktúra fejlesztése gyors ütemű volt: a városi villamos erőmű 1896-ban létesült, a vízvezeték és csatornahálózat kiépítése 1906-ban kezdődött.

1833-ban nyílt meg az első közkórház, majd 1890-ben a város vezetése új kórház építéséről döntött, melyet 1905-ben adtak át.

A kiegyezést követően pezsgő kulturális élet jellemezte a települést. A „Zemplén megyei Híradó” 1862-től, a „Zemplén” című hírlap 1870 és 1944 között jelent meg. Színház épült (1883), megalakult a Kazinczy-kör (1902), sportegyletek szerveződtek (1890), tornacsarnok, fürdő nyílt (1900).

Sátoraljaújhely a 18-19. században mezőváros volt, 1871-ben pedig, amikor a mezővárosi rang az egész országban megszűnt, nagyközséggé alakult. 1899-ben a település rendezett tanácsú várossá alakult, vállalva a nagyobb önállósággal járó többletterheket.

A Sátoraljaújhelyi Törvényszéki Palota és Fogház 1905-ben készült el Czigler Győző műépítész tervei alapján.

A cseh haderő 1919. április 30-án elfoglalta a várost.

A Tanácsköztársaság katonai egységei június 6-án foglalták vissza. A csehek augusztus 13-án ismét bevonultak és egészen 1920 tavaszáig megszállva tartották a környéket.

Az első világháborút lezáró trianoni békeszerződés következtében Újhely határvárossá lett. A város közel 2000 hektár területtel, egy iparteleppel, és egy vasútállomással lett szegényebb (az elcsatolt városrész az Újhely (*Slovenské Nové Mesto*) nevet kapta Csehszlovákiában).

A település a csonka Zemplén vármegye székhelye maradt, de elveszítette vasúti gócpont szerepét, kereskedelmi forgalma csökkent, gazdasági élete visszaesett.

Lakossága a Szepes vármegyéből elmenekült magyar köztisztviselőkkel, hivatalnokokkal és azok családtagjaival gyarapodott.

A két világháború között a város fejlesztésére – bár történtek beruházások – a kormányzat összességében kevés erőt fordított. Az irredenta és revizionista mozgalom a város feletti hegyen Magyar Kálvária emlékművet állíttatott (1946-ban lerombolták, a rendszerváltást követően újjáépítették).

1924-ben Károlyi gróf kezdeményezésére megépült a város főútvonalán áthaladó kisvasút, amellyel a hegyközi Pálházától egészen Nyíregyházáig el lehetett jutni. A városon áthaladó szakaszt az 1980-as évek elején felszámolták.

1944. március 22-én a város börtönében fogva tartott politikai foglyok kitörtek. A német katonai segítséggel leverte Sátoraljaújhelyi börtönlázadásnak 60 halálos áldozata volt.

1944 nyarán a város több mint 4000 zsidó lakosát deportálták.

A negyedik és a második ukrán front egységei heves harcokat követően 1944. december 3-án űzték ki a német egységeket.

Sátoraljaújhely megyeszékhelyi rangját Zemplén vármegye megszűnésével, az 1950-es megyerendezéskor veszítette el.

Szilvásvárad

Szilvásvárad igen régi település. A Bükk hegység környékén már a kőkori ember lakott: az Istállós-kői-barlangban az ásatások 35–40 000 éves leleteket hoztak napvilágra.

A vaskorszakban jelentek meg a község területén a szarmaták közé tartozó jazigok. Utánuk szláv népek települtek be, akiket később az avarok igáztak le. Jazig sírt egy út építése közben fedeztek fel. A leleteket (arany hajcsat, 24 gyöngyszem és egy bronz karperec) **Papp László, Kengyel Zoltán és Gál Gyula** mentette meg. A szlávok sáncokkal vették körül falvaikat – ezek némelyikét, mint például a falu határában lévő **Töröksáncot** később is használták, amint ezt az onnan előkerült ágyúgolyók, edények és fegyvermaradványok is mutatják. Szláv gyűrűvárra épült Gerennavár és Éleskövvár – ezek romjai ma is láthatók.

A honfoglalás után az Ug nemzetséghez tartozó vadászok lakták az Uppony, Dédes, Szilvásvárad közötti területet. Feltételezhető, hogy a 12. században a Miskóc nemzetségbe tartozó **Borsok** birtoka volt egészen 1332-ig, mikor is Károly Róbert a **Széchy**eknek adományozta. Ez időről ismerjük a község nevének írott az egri egyházmegye pápaitizedlajstromából, ahol földesúri jobbágyfaluként szerepel Warad – Warada – Wárad formában.

1365-ben I. Lajos kezébe kerül **Éleskövár**, **Gerennavár** és így **Wárad** is, így lakossága királyi várnép lett. 1373-ban a falu nevét már **Zylvaswarad**nak írták. 1438-ban a király a Pálócziaknak adományozta a birtokot, így a falu ismét jobbágyfalu lett. A Pálócziak magvaszakadtával a Perényiekhez került a birtok, és ők az "akié a föld, azé a vallás" elvénreformátussá térítették lakóit.

1666-ban az uradalom Keglevich Miklós gróf tulajdonába került, és egészen 1894-ig a Keglevich család tulajdonában is maradt. Ez idő alatt jelentek meg itt az első manufaktúrák: a Szalajka-völgyben keménycserépgyár és téglagyár, valamint üveghuták, vashámorok, hamuzsírőzők üzemeltek. A Keglevichék idején épült a klasszicista stílusú református kerektemplom, az új grófi kastély, számos uradalmi épület, iskola és a református temető.

A Keglevichék után Erdődy Rudolf lett a település birtokosa, majd 1900-ban a cseh lovag Wessely vásárolta meg az ekkor a **Szilvás**nak nevezett területet, ahová ipari létesítményeket:

- Bélapátfalván cementgyárat,
- 1912-ben Szilváson kőbányát sodronypályával, továbbá
- 1908-ban iparvasutat és
- mészüzemet telepített.

Az iparvasúton keskeny nyomtávú kis gőzmozdony húzta a kocsikat, hordta a mészkövet a Szalajka-völgyben épített sodronypálya végállomásáról a mészüzembe.

1906-ban a magyar királyi belügyminiszter a falu nevét a mai formájára, Szilvásváradra módosította. 1914-től az új tulajdonos Pallavicini Alfonz Károly őrgróf lett. Ő építtette a katolikus kápolnát 1924-ben, és területet adományozott a katolikus temető létrehozásához. Ez időtájt a turistáknak nem volt könnyű dolguk, ha a Szalajka-völgyben akartak barangolni, ugyanis a területet kerítéssel vették körül, és csak nehezen beszerezhető engedéllyel engedték be a látogatókat.

1948-ban a grófi birtokot államosították, a manufaktúrák megszűntek.

Szilvásvárad az 1950-es megyerendezésig Borsod vármegye Sajószentpéteri járásához tartozott, ekkor csatolták át Heves megye Egri járásához.

A lipicai ménest 1952-ben telepítették a Szilvásvárad fölötti Csipkés-kútra. 1966 óta az egykori iparvasút kirándulóvonatként működik.

1971-74-ben megépült a Szalajka-völgyben az erdei múzeum. 1976-ban építették fel a Szalajka-völgy bejáratánál a lovas stadiont, majd 1980-ban a fedett lovardát, ahol minden évben lovas versenyeket rendeznek. 1983-ban nyitotta meg kapuit az Orbán-ház.

Bélapátfalva

A település egykor a Bél nemzetség birtokai közé tartozott. Nevét az oklevelek a 13. századtól említették először **Bel, Beel, Beyle** formában.

1330-ban *"falu a monostor előtt, melyet az Apát falujának neveznek"* alakban volt említve, majd 1415-től *Apátfalva* néven említették.

A Béli apátságot *II. Kilit* püspök alapította 1232-ben a ciszterci szerzeteseknek.

1289-ben IV. Béla király seregei a tatárok elől menekülve az apátságnál vették fel a küzdelmet az őket üldöző tatárokkal.

1412-ben Zsigmond király, majd később 1460-ban Mátyás király erősítette meg az apátságot régi jogaiban. Mátyás halála után azonban e birtokokat egyházi és világi személyek foglalták el.

1495-ben Verebélyi apát birtoka volt, aki Bakócz Tamás egri püspöknek engedte át az apátság jövedelmeit, s ettől kezdve folyamatosan az egri püspökség birtoka maradt.

1534-ig a szerzetesek éltek a monostorban, akkor Perényi Péter a püspökség birtokait is elfoglalta, és Eger környéke református hitre tért át. Ekkor a szerzetesek a zaklatások miatt elhagyták a monostort. A lakóitól elhagyott és a birtokaitól megfosztott monostor lassan omladozni kezdett, a templom is romos állapotba került, Apátfalva pedig 1562-ig a szarvaskői vár tartozéka lett.

1678-ban I. Lipót király az egri káptalannak adta a falut.

1700-ban a király Telekessy egri püspök kérelmére az apátság összes javait a létesítendő egri papi szeminárium fenntartása céljából adományozta.

1700-tól 1945-ig a település az egri papi szeminárium birtoka volt.

1910-ben 1852 lakosából 1833 magyar volt. Ebből 1721 római katolikus, 36 református, 70 izraelita volt.

Eger

Eger (latinul *Agria*, németül: *Erlau*, szlovákul: *Jáger*, törökül: *Eğri*), egy megyei jogú iskolaváros, Heves megye és az Egri járásszékhelye, a Mátra és Bükk között, az Eger-patak völgyében, közvetlenül a Bükk hegység délnyugati lábánál. A 2011-es népszámláláskor a város népessége 56 530 fő volt, ezzel Észak-Magyarország második legnépesebb városa Miskolc után.

Eger jelentős oktatási és kulturális központ, itt található Magyarország második legnagyobb bazilikája, az egri bazilika, számos világhírű múzeummal és műemlékkel is rendelkezik, melyek közül kiemelkedő az egri vár.

Az elmúlt évtizedekben folyamatosan fejlődött a város, utak épültek, és velük párhuzamosan az ipari park is jelentősége is nőtt, számos bevásárlóközpont létesült. Az egri borvidék központjaként a legjelentősebb magyar bortermelők közé tartozik, az egri bikavér külföldi piacokon is az ismert borok közé tartozik.

A környéken a kőkorszak óta laknak emberek. A korai középkorban német, avar és szláv törzsek éltek itt. A területet a 10. századelején már a honfoglaló magyarság első nemzedéke megszállta, ez az időpont a város határában, *Almagyaron* és *Répástetőn* kiásott fegyveres férfisírokban talált arab pénzek alapján keltezhető. A 20.

század végén honfoglalás kori leleteket találtak a Szépasszony-völgy környékén is.

Szent István az 1009 előtt szervezett tíz püspökség egyikének székhelyévé tette. Az első, mára elpusztult székesegyház a Várhegyen állt, körülötte alakult ki a város történelmi magja. A 11.századból egy kör alakú templom és egy kisebb palota maradványait is feltárták. A Bükk és a Mátra között északnak vezető út mentén épített püspöki székhely gyorsan jelentős központtá fejlődött, majd 1241-ben, amikor II. Kilit volt a püspök, a tatárok feldúlták és felégették a várost. A tatárjárás tapasztalataiból okulva IV. Béla 1248-ban kővár építésére adott engedélyt Lambert püspöknek. A 14. és a 15. században a korábban a város széléig terjeszkedő erdőket nagyrészt kiirtották, hogy szőlőt telepítsenek a helyére. Kialakultak a várba és az északi bányavárosok felé vezető útvonalak, a belváros – az Eger-patak régi medréhez igazodó, zegzugos utcái. Több közeli település (*Almagyar, Czigléd*, stb.) összeépült Egerrel. 1442-ben a husziták feldúlták a várost és lakosai közt iszonyú öldöklést vittek véghez.

Mátyás király uralkodása alatt Bekensloer János püspök gótikus stílusban átépíttette az akkor még a várban álló püspöki palotát; az épület még ma is látható. Az építkezéseket Dóczy Orbán püspök folytatta, és Bakócz Tamás fejezte be. Ők kezdték meg a várbeli székesegyház késő gótikus átépítését is. Mátyás király halála után Ippolito d'Este püspök idején építették a róla elnevezett és közelmúltban felújított Hippolyt-kaput. A parasztlázadás alkalmával 1514-ben Dózsa György egyik vezére, Barnabás, porrá égette a várost.

Magyarország három részre szakadása idején Eger fontos végvár lett. Dobó István várkapitány parancsnoksága alatt a vár (a nőket és gyerekeket is beleszámítva) kevesebb mint 2100 védője 1552-ben visszaverte egy nagy török sereg támadását. A törökök számát Gárdonyi Géza – természetesen némi túlzással – 200 000-re becsülte. A későbbi történészek 80 000 főnek írták le a török sereget, amelynek létszáma a mai történészek szerint 35-40 000 lehetett.

Az ostrom történetét a mai olvasók leginkább Gárdonyi Egri csillagok című, népszerű regényéből ismerhetik. Az ostrom alatt teljesen leromlott várat, kiváló olasz hadmérnökök tervei alapján 1553 és 1596 között teljesen átépítették. 1578 áprilisától néhány évig itt katonáskodott Balassi Bálint is. 1596-ban a török újra megostromolt Egert, amit a körülbelül hétezer fő védősereg mintegy három hetes ellenállás után feladott – elsősorban azért, mert seregével a közelben táborozó III. Miksa osztrák főherceg nem volt hajlandó a védők segítségére vonulni.

A város 91 éven át, 1687-ig volt az Oszmán Birodalom része, mint egy több szandzsákot magába foglaló vilajet székhelye. Ennek leglátványosabb

emléke az egykori birodalom legészakibb ma is álló minaretje.

A Várhegy tövében, a vár bejáratától nem messze egy törökfürdő maradványait tárták fel.

A keresztény csapatok 1687. december 17-én foglalták vissza a várost, miután sikerült kiéheztetniük a vár védőit. Az ostrom alatt a város teljesen leromlott, a falakkal körülvett területen mindössze 413 ház maradt lakható, és ezekben is főként török családok laktak. Mintegy 600 török visszatért Egerbe, megkeresztelkedett, és ezek lettek az elpusztított város első lakói. A felszabadított várost a Habsburgok kincstári birtoknak tekintették, és I. Lipót 1688-ban szabad királyi várossá nyilvánította (azaz mentesítette az egyházi és földesúri terhek alól). Ez az állapot azonban csak 1695-ig tartott, ugyanis ekkor a visszatelepedő Fenessy György püspök kérésére az uralkodó újra püspöki várossá nyilvánította, és a mecseteket keresztény templomokká alakították. 1705-ben a II. Rákóczi Ferenc pártján álló Telekessy István püspök papnevelő intézetet alapított.

A Rákóczi-szabadságharc alatt 1703-tól 1711-ig Eger volt a felszabadult országrész központja. Itt volt a fejedelem főhadiszállása, amit rendszeresen fel is keresett. [1705](#)ben Egerben keltezték (bár nyomda híján máshol nyomtatták) az első magyar hírlapot, a *Mercurius Veridicus* (*Igazmondó Merkúriusz*). 1709-ben Egerben találkozott a fejedelem *Ukraincew*vel, I. Péter cár követével. A követ Egerben halt meg, és valahol a Rác-templom környékén temették el.

A 18. század a virágzás, a fellendülés időszaka volt. A ma is látható barokk városképet Eger püspökei alakították ki, főképpen Barkóczy Ferenc és Eszterházy Károly. Az építkezések számos iparost, kézművest, kereskedőt, művészt vonzottak a városba, többek között itt települt le: Kracker János Lukács, Franz Anton Maulbertsch, Franz Sigrist, Josef Gerl, Fellner Jakab és Fazola Henrik is. A lakosság ugrásszerűen megnőtt, 1688-ban 1200 fő, majd 1787-ben több mint 17 000 fő, ezzel Eger volt az ország hatodik legnépesebb városa. Barkóczy Ferenc, majd nyomdokain Eszterházy Károly püspök a nagyszombati és a bécsi egyetem mintájára Egerben is megpróbált *universitast*, azaz egyetemet kiépíteni. Ennek bázisául a meglévő oktatási intézményeket szánták, a papnevelő intézetet, a jogi iskolát (amit 1740-ben alapított Foglár György kanonok), és a bölcséleti iskolát (amit 1754-ben pedig Barkóczy püspök hozott létre), valamint Magyarország első orvosi akadémiaja, ami 1769. november 5-én nyílt meg. Az egyetemet *Eszterházy Károly* az erre a célra épített líceumban kívánta elhelyezni, de Mária Terézia királynő nem engedélyezte az intézmény megalapítását. 1769-ben Egerben Markhot Ferenc irányításával nyílt meg az ország első orvosi iskolája. Az iskolától 1772-ben Mária Terézia megtagadta a doktori fokozat kiadásának jogát, ezért az 1775-ben megszűnt.

A 19. század katasztrófákkal indult. 1800-ban a belváros fele tűzvészben elpusztult, 1801-ben pedig a leomlott vár déli fala is, és megrongált több lakóházat. Az uralkodó 1804-ben érseki székhellyé emelte, de egyúttal kivette a főegyházmegyéből a kassai és a szatmári püspökséget. A városi polgárság szabadulni szeretett volna az egyházi fennhatóság alól, és kérvényt nyújtott be a parlamentnek, hogy nyilvánítsák Eger szabad királyi várossá, de nem jártak sikerrel. 1827-ben a belváros nagy része újra leégett, négy évvel később pedig több mint 200 embert vitt el a kolerajárvány. A reformkorban Pyrker János László érsek képtárat hozott létre, és azt 1844-ben a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta, mivel Eger nem adott számára megfelelő helyet. Lényegében Pyrker ajándéka lett az 1900-ban megnyitott Szépművészeti Múzeum anyagának alapja. Pyrker hozta létre Egerben, 1828-ban az első magyar nyelvű tanítóképzőt, és ő építtette Hild József tervei alapján a neoklasszikus stílusú bazilikát, Magyarország második legnagyobb templomát. 1837-ben Joó János rajztanár *Héti Lapok* címen elindította az ország első műszaki folyóiratát. 1854-ben az érsek 50 000 forintért lemondott földesúri jogáról (a kilenced és a taksa szedéséről), és ezzel Eger felszabadult az egyház gazdasági hatalma alól. A polgári fejlődés azonban nem gyorsult meg, mivel Eger kimaradt a Miskolcot Budapesttel összekötő vasúti fővonalból, a csomópont Füzesabony lett. A város ipara a malom, a dohánygyár és a lemezárugyárból állt. 1878. augusztus 30-án és 31-én egy hatalmas bükki felhőszakadás után az Eger-patak kilépett a medréből, és pusztító árvíz öntötte el a belvárost. Tíz ember meghalt, 35 ház összedőlt, 136 épület súlyosan megrongálódott, háziállatok százai fulladtak a vízbe. Az elöntés legnagyobb magassága 463 centiméter volt. Az árvíz szintjét 17 tábla jelezte a különböző épületeken, többségük ma is látható.

A századforduló után Egerben az iskolaváros jelleg dominált, iskolai és más kulturális intézményei miatt a „*magyar Athén*nek” is nevezték. 1904-ben nyílt meg Eger első kőszínháza, megkezdtek a csatornázást és az egyéb közművek építését is. Az első világháború után lassan indult újra a gazdasági élet. 1925-től újra nagy építkezések kezdődtek. Az *Egri csillagok* népszerűsége ösztönzőleg hatott a vár régészeti ásatásainak megkezdésére is. 1933-ban az országban az elsők között Eger is engedélyt kapott gyógyfürdő építésére.

A második világháború alatt, 1944 őszén a visszavonuló német csapatok gyárakat, üzemeket szereltek le, elhajtották az állatokat, megrongálták a vasútállomást, felrobbantották az Eger-patak valamennyi hídját. A szovjet csapatok november 30-án vonultak be a városba. December 12-én német repülőek bombázták és gépfegyverrel lőtték a város belterületét, 20 ház összedőlt, 33 ember meghalt, 87 megsebesült. A második világháború után sok épületet emeltek szerte a városban. 1961-ben a városhoz csatolják Felnémetet.

A 70-es évektől egymás után nőttek ki a földből a mai Felsőváros, a Maklári és Hatvani Hóstyá, valamint Lajosváros panelházai. A Belvárosban felépítették az odáig egységesen barokk arculattól idegen Dobó téri áruházat és új külsőt kapott a Gárdonyi Színház is (ezt azóta ismét átépítették). A 80-as évekre elkészült a 25-ös főútnak a Belvárost elkerülő szakasza, ezután a Széchenyi út déli szakaszáról és a Belváros legtöbb utcájából kitiltották a közforgalmat.

1968-ban a barokk belvárost védetté nyilvánították, és ezzel több más várostól eltérően megkímélték a további, oda nem illő épületek beépítésétől. 1978-ban a települést a helyi műemlékek védelméért Hild-éremmel tüntették ki. A városvédő tevékenység elismeréseként Egerbe került az ICOMOS (*Történelmi Városok és Falvak Nemzetközi Bizottsága*) magyarországi székhelye. Az 1990-es évektől elsősorban a külvárosokban építkeznek. Új lakóparkok jöttek létre, a Felnémet-Pásztorvölgyi és a Napsugár utcai. A Bitskey Aladár Uszodát Makovecz Imre tervezte. Felnémet és Eger között bevásárló negyed épült számos nagyáruházal. Elkészült a déli elkerülő út, és ezzel párhuzamosan sokat fejlődött az Egri Ipari Park is. 2008 márciusában Egert is elérte a plázahullám, megnyílt Észak-Magyarország egyik legnagyobb bevásárlóközpontja, az Agria Park.

Eger egykoron katonaváros volt. A Dobó István Laktanya 2007-es bezárásáig sok alakulatnak adott helyet. Az első alakulat 1853-ban került Egerbe. A Császári-és királyi 60. Gyalogezred, ami 1918-ig állomásozott itt. Az első világháborút követően a Magyar Királyi Honvédség 14. Dobó István Gyalogezrede állomásozott a laktanyában.

A háborút követően a Magyar Néphadsereg 6. Gépkocsizó, majd Gépesített Lövészezrede mondhatta magának a laktanyát. 1963-ban költözött Hatvan-Nagygyombról Egerbe a 24. Felderítő Zászlóalj, ami a gyöngyösi Gépkocsizó Lövészadosztály felderítő alakulata volt. A 6. Gépesített Lövészezredet először harckocsi ezreddé alakították át, majd összevonták a verpeléti 35. Harckocsi Ezreddel, és ez 1991-ben Kalocsára költözött.

2007-ben a MH 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj Debrecenbe került áthelyezésre, ahol a MH 5. Bocskai István Lövészdandár felderítő alegysége lett. Az átdiszlokáció során az alakulat közel 50%-a nem vállalta a költözést. A zászlóalj távozása után a 116 éves Dobó István Laktanyát bezárták.

